

P

FD Persoonlijk
Het Financieele
Dagblad
23 maart 2024

INTERVIEW
PAX-
directeur
Rolien Sasse
pagina 16

GELD
Budgetteren
is dé remedie
tegen stress
pagina 72

HET NIEUWE DELFTS BLAUW

Keramik is hot onder hedendaagse kunstenaars. En dat is niet zo gek: wat is er bevredigender dan het temmen van zoiets basaals als klei? Het leidt tot spannende resultaten.

pagina 42

AARDSE SCHOONHEID

Om grip te krijgen op een complexe, veranderende wereld, grijpen ontwerpers en kunstenaars terug op een basaal materiaal: klei. Ze rekken de grenzen van het ambacht op en pionieren erop los.

Door Elsbeth Grievink

Waterkan Down to earth, van Studio Joachim-Morineau, gemaakt van Nijmeegse klei; links: vaas van Olivier van Herpt.

FOTOS: OLIVIER VAN HERPT, STUDIO JOACHIM-MORINEAU/PIERRE CASTIGNOLA

Tafels van Max Lipsey, van afgedankt keramiek; rechts: witte vaas met kobalt, van Olivier van Herpt.

Wie de vazen van Yuro Moniz voor het eerst ziet, zou kunnen denken dat ze heel oud zijn. In werkelijkheid is de maker een springlevende hedendaagse kunstenaar, met Surinaamse, Hindoestaanse, Chinese en Portugese roots en een werkplaats in Rotterdam, waar ze bijna dagelijks is. Haar vazen danken hun universele vormen aan Moniz' ambachtelijke manier van werken: met de handen in de klei, terugrijpend op eeuwenoude kennis, tradities en vakmanschap, zonder draaitafel, varend op haar intuïtie.

Moniz is autodidact, maar ook weer niet: ze maakte de kunstacademie niet af maar ging op eigen initiatief naar Zuid-Korea, waar ze kennis opdeed bij een meester, die haar leerde om in een korte tijd grote vazen te maken. Moniz wist dat dit was wat ze wilde doen. 'In een tijd waarin technologie de mens bepaalt, wil ik terug naar de essentie: wat maakt ons mens? Wat kunnen we maken met onze handen en ons gezond verstand?'

Vaak heeft ze slechts een vaag idee als ze begint, en is het de klei

die haar vertelt wat ze moet doen. 'Op een gegeven moment is het alsof iets het van me overneemt, dan ben ik in dialoog met de grond.'

Hoewel haar werk internationaal opgemerkt is, en ze zowel in het Van Gogh Museum als op de Salone del Mobile in Milaan exposeerde, wil Moniz zichzelf geen kunstenaar noemen. 'Ik doe dit werk om het verhaal te vertellen over onze huidige cultuur en beschaving. Dat zie ik als een roeping, het is iets wat ik móét doen.'

Verfrissend

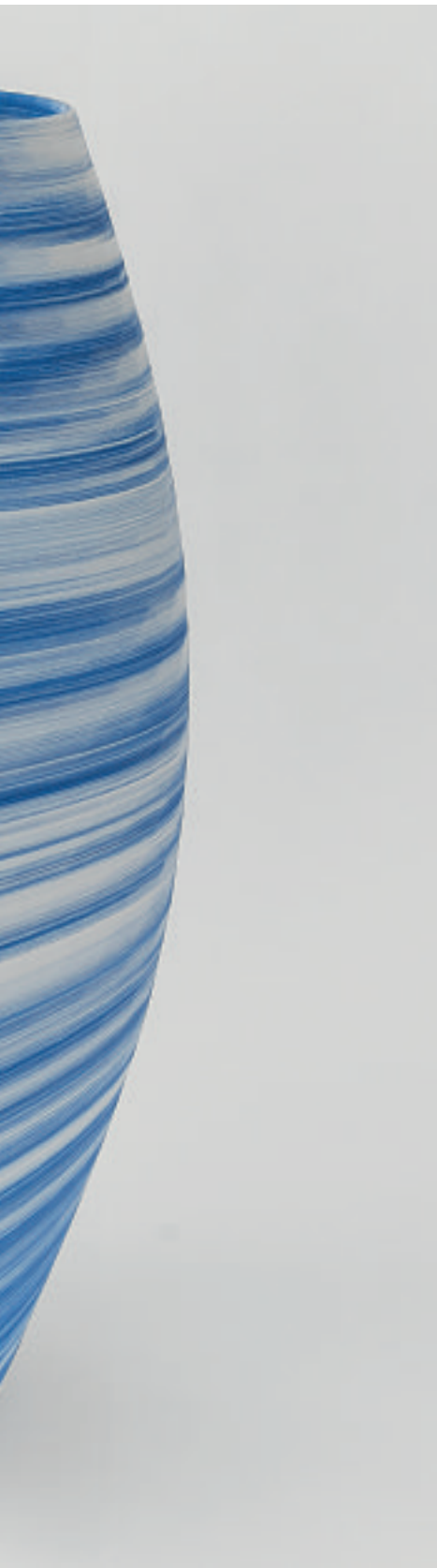
Moniz is een van de hedendaagse makers van wie werk te zien is in de tentoonstelling 'Pioniers in Keramiek', in Museum Prinsenhof, in Delft. Hier wordt het vernieuwendste keramiek van dit moment getoond in combinatie met historische topstukken, zoals het allereerste Delfts blauw, trompel'oeilserviesgoed en traditionele tulpenvazen. Die stukken staan nu eens niet op sokkels, maar op een catwalk, waarmee het museum op verfrissende wijze onderstreept wat er momenteel met keramiek aan de hand is. Het is in de mode.

De groep ontwerpers en kunst-

De stukken staan nu eens niet op sokkels, maar op een catwalk

De universele vormen van Moniz worden ambachtelijk gemaakt, zonder draaitafel.

De groep kunstenaars en ontwerpers die klei herontdekken groeit razendsnel

naars die de klei herontdekken, groeit razendsnel. Ze zoeken de grenzen van het materiaal op en laten er hedendaagse thema's op los. Het werk dat hieruit voortkomt, is vernieuwend, verrassend en vertelt veel over de tijd waarin we leven, zeker als je het naast historisch aardewerk zet, zoals Museum Prinsenhof doet. Zo staan in de tentoonstelling de vazen van Moniz naast twee borden uit de 17de eeuw, toen Delftse plateelbakkers begonnen met het kopiëren van Chinees porselein. Het was het begin van Delfts blauw, dat een van de belangrijkste nationale producten van Nederland zou worden.

Verderop staan drie vazen uit de collectie Blue and White van Olivier van Herpt, een Nederlandse ontwerper die een machine heeft ontwikkeld waarmee hij keramieken objecten tot 90 cm hoog kan printen, en die nu bezig is om nog verder de hoogte in te kunnen. Van Herpt mengt kobalt met wit porselein, waardoor zijn vazen overeenkomstig vertonen met de drie Delfts blauwe vazen uit de 17de eeuw waar Museum Prinsenhof ze naast heeft gezet. Hun digitale herkomst is echter overduidelijk.

Klei als vezel

Ook ontwerpers die normaal met andere materialen werken, raken bevangen door keramiek. Zoals Simone Post, die vooral naam heeft gemaakt met haar textielwerk. Haar tapijten van gerecyclede stoffen, van onder meer Vlisco, zetten haar internationaal op de designkaart.

Afgelopen zomer maakte Post haar eerste uitstapje naar klei, toen ze drie maanden als artist in residence in Arita verbleef, het wereldberoemde porseleindorp in Japan. 'Ik vond het interessant om eens met keramiek te werken, omdat dat

Yuro Moniz, hier in haar atelier in Rotterdam, wil met haar werk een verhaal vertellen over cultuur en beschaving.

het tegenovergestelde is van textiel. Ik wilde het materiaal op eenzelfde manier benaderen als textiel, door de klei als vezel te gaan zien. Zo ben ik draden gaan maken, die ik heb verweven tot nieuwe objecten.'

En zo verleggen steeds meer ontwerpers hun interesse naar keramiek. Ook op kunstacademies kiezen de laatste jaren opvallend veel studenten ervoor met deze techniek te experimenteren, ook als dit niet hun afstudeerrichting is. Zoals Willem Zwiers, die het afgelopen jaar afstudeerde aan Design Academy Eindhoven met een serie keramieken meubelstukken die hij vervaardigde met zelfgemaakt gereedschap. Op de Graduation Show van Design Academy Eindhoven exposeerde afstudeerder Lucas Hendrix met een enorme, keramieken Monster Truck.

Best opmerkelijk dat keramiek zo populair is, want het maken ervan is niet bepaald duurzaam. Het moet (meermaals) gebakken worden op hoge temperaturen, wat veel energie kost. Wellicht is de interesse erin te verklaren door het basale ervan, wat Moniz al beschreef. In een maatschappij die van ons vraagt continu naar een scherm te turen, verlangen velen ernaar met de handen van een eenvoudig en eerlijk materiaal een vorm te maken.

Afgedankt keramiek

Maar goed, die duurzaamheid dus. Het dwingt de hedendaagse ontwerpers tot creatieve oplossingen. De tentoonstelling *Pioniers in Keramiek* laat mooie voorbeelden zien. Max Lipsey, die oorspronkelijk uit Amerika komt maar studio houdt in Eindhoven, werkt met bestaand, afgedankt keramiek. 'Keramiek behoudt altijd haar kwaliteit, zelfs als het kapot of kitsch is', zegt hij. Hij haalt beschadigde kopjes, schotels en bordjes op bij het Circulair Warenhuis, gooit ze in een vermaler en maakt er met cement als bindmiddel terrazzo van, dat hij verwerkt in meubelstukken. Ook tovert Lipsey oud serviesgoed dat nog intact is

Duurzaamheid blijft een dingetje en dwingt de ontwerpers tot creatieve oplossingen

met behulp van een zandstraalmachine om in wit servies, dat mat, puur en schoon is, en zo weer prima past in het hedendaagse interieur.

3D-printer

Er zijn ontwerpers die alternatieven zoeken om alle afzonderlijke stappen in het maakproces van keramiek duurzamer te maken. Zoals de Italiaanse Benedetta Pompili, die tijdens haar residentie aan de Rijksakademie, in Amsterdam, experimenteerde met lokaal gewonnen klei en regenwater en een servies maakte met de 3D-printer. Ook blies ze nieuw leven in de techniek van het rauw glazuren, waarbij de oven in gaat, maar slechts één keer.

Het thema duurzaamheid is trouwens niet alleen nu in zwang, het deed er in de 17de en 18de eeuw ook al toe. In de hoogtijdagen waren in Delft 33 aardewerkfabrieken actief en zag het in de stad vaak blauw van de rook. Er werd veel materiaal verspild en veel afval gecreëerd. Bovendien gebruikte men chemische stoffen voor het glazuren, waarvan de emissie werd geloosd in de rivier. Dit was destijds al een heet hangijzer.

Op dit moment werkt Yuro Moniz samen met Delftenaren aan een monumentaal kunstwerk rondom het thema vrijheid, dat uiteindelijk een plek zal krijgen in Museum Prinsenhof. Ze haalt verhalen op uit de stad, en wil die vereeuwigen in keramiek, net zoals vroeger in traditionele samenlevingen gebeurde. 'Zoals historisch keramiek ons veel leert over oudere beschavingen, zo wil ik de onze vastleggen voor de toekomst', zegt Moniz. 'Over honderden jaren zullen museumbezoekers ernaar kijken en misschien iets meer snappen van de tijd waarin wij nu leven.'

Simone Post werkte voor het eerst met keramiek; onder: theeset van Octave Rimbert-Rivière.

Al is het basisrecept van keramiek de afgelopen drie- à vierhonderd jaar niet echt veranderd, de wereld waarop makers reageren des te meer. Soms doen ze dat heel letterlijk. Zo kleit keramiekkunstenaar Koos Buster alledaagse dingen als brandblussers en energiedrankmachines. In de tentoonstelling zijn onder meer een bierkrat en een Senseoapparaat van zijn hand te zien. Ze staan naast een collectie artistieke miniatuurdesignmeubels van Sunwoo Jung. Ze kleide deze Tiny Friends in coronatijd, om het gat te vullen dat ontstond doordat vrienden niet langskwamen.

Grenzen oprekken

Ten slotte zijn diversiteit en inclusiviteit belangrijke thema's voor de nieuwe generatie keramiekontwerpers. Met No Limits! Arts Castle wil kunstenaar Jan Hoek de grenzen van de kunstwereld oprekken. Wat hem betreft verdwijnt het onderscheid tussen zogenoemde outsiderkunst en de rest van de kunstwereld. Met het project brengt hij kunstenaars met en zonder beperking samen en zorgt hij ervoor dat hun werk een podium en erkenning krijgt binnen de traditionele kunstwereld. Sterker nog: het is niet ondenkbaar dat dit de topstukken van de toekomst zijn, die musea over honderden jaren tentoon zullen stellen, om te laten zien wat een interessante periode dit was. Interessant voor de wereld in het algemeen, en voor de wereld van keramiek in het bijzonder. **D**

MEER ZIEN

Pioniers in Keramiek, tot en met 8 sept, Museum Prinsenhof, Delft. *Porseleinkoorts*, tot en met 1 sept 2024, Keramiekmuseum Prinsessehof, Leeuwarden.

In de hoogtijdagen waren in Delft 33 fabrieken actief en zag het er vaak blauw van de rook